

Na klancu

Francka živi z materjo. Nima lepega otroštva, kajti mati jo zapostavlja na račun mlajše sestre Nežke. Lepih trenutkov je bilo v njenem življenju malo. Eden izmed njih pa je bil, ko ješla na Romarsko Goro. Šla je sama in sicer naj bi jo sosed Kovač peljal z vozom, tako kot še nekaj drugih. Zjutraj se je hitro umila, pojedla in oblekla, vendar je zamudila voz. Za njo je tekel in za njim, toda ni ga mogla dohiteti. Tisti na vozu so ji klicali, da jo bodo počakali pri mlinu. Francka je še vedno tekla in videla, kako so se pri mlinu ustavili, na voz sta vstopila mati in sestra, nato pa so odpeljali naprej. Solze so ji silile v oči, toda nihče je ni opazil. Pomislila je, da bi voz lahko ujela po bližnjih skozi gozd, vendar se je bala, da bi se zgubila. Zato je še kar tekla in klicala in končno so jo opazili. Vendar niso ustavili. Samo norčevali so se iz nje, ko je brezupno tekla za njimi. Voznik je še nekaj časa upoasnil in Francka je skočila na voz. Še preden so prišli do Gore, je pozabila še vse gorje tega dne in se samo veselila. Francka je šla najprej k mami, nato pa se je sprehajala med otori. Z desetico, ki jo je dobila od matere, si je kupila piškotkov in svetinjo. Domov so se vrnili šele pozno zvečer. Materi in Nečki je dala piškote in tri preostale krajcarje. V spanju pa so se ji znova prikazovali brezupni teki za vozom.

S trinajstimi leti je šla služit v mesto k stari vdovi Marijki. To je bila udna starka, ki je skoparila z denarjem in živela v stari in sivi pritlični hiši. Pri njej je brezplačno služila tudi bebast hlapec. Vdova je Francko najela samo zato, ker je bila poceni. V asih jih je obiskala Franckina mati. Takrat se je dolge ure pogovarjala z Marijko, ob odhodu pa je vzela denar, ki ga je Francka prislužila. Ko je Francka služila še drugo leto, je spoznala nekega umetnika. Bil je gosposko oblečen in se je uglasil obnoč. Francko je klical Fanny in vzljubila ga je. Toda on jo je kmalu zapustil, kajti dekleta z raskavimi rokami ni bilo zanj. Francka je zbežala domov in zbolela.

Njena naslednja služba je bila v trgu. Tu je spoznala krojača Toneta Mihova, ki je bil ugleden lovek in so ga vsi zelo cenili. Veliko je bral, bil pa je tudi v odboru bralnega društva. Francko je o aral s pripovedovanjem o lepi prihodnosti v Ljubljani ali celo v Ameriki, zato sta se poročila. Toda še na poroko ni šla Francka zaslutiti nesreče. Kmalu je prišel v trg krojač, ki je odprl trgovino z narejenimi oblekami. Tone ga sprva gledal zaničljivo, kajti sam je delal dražje obleke iz boljšega blaga. Toda ljudje so raje kupovali ceneje pri novem krojaču in Tone je začel ostajati brez dela. Kmalu je izgubil tudi mesto govornika, kar ga je še posebej prizadelo. Ker ni mogel več poravnati računov, je prodal hišo ter se s Francko in tremi otroki preselil na Klanec.

Tam se je zapil, nekega dne pa odšel v svet ter se nikoli več ni vrnil. Tako je Francka, kot njena mati, ostala sama s tremi otroki, ki jih je morala preživljati. Nekajkrat si je sposodila denar od matere.

Po Mihovovem odhodu se je mati priselila k njim. Oslabela je in več dni preležala. Franckini otroci Lojze, Tone in Francka so začeli odhajati od doma. Francka je še hodila v šolo, Tone je odšel za krojača, Lojze pa se je izkazal v šoli, zato ga je gospoda poslala v Ljubljano na nadaljnji študij. Vsi pomembnejši ljudje so obljubili podporo in Franckini družini se je obetala lepa prihodnost. Lojze je skupaj z materjo odšel v Ljubljano k gospodinji, pri kateri je še živelo več študentov. Po njenem odhodu se je poutil popolnoma samega in zapučenega. V sanjah je videval očetovo in bratovo usodo in zdelo se mu je, da je to tudi njegova.

Francki je umrla mati in ostala je sama z malo Francko. Lojze je bil v tretji šoli. Zmanjkovati mu je prišlo denarja. Vse obljube, ki so jih nekdanje dajali ugledni ljudje, so bile pozabljene. Francka je vedno tečala zbirala denar za Lojzetovo najemnino, hrano in obleko. Ko je zbrala denar in se vrnila domov, pa je tam zagledala Lojzeta. Šel je ostati doma. Vsi tovariši, s katerimi je živela v Ljubljani, so nanj gledali kot na reveža, ki živi od milosti drugih. Tudi v šoli se je spremenil. Zašel je sanjariti in polenil se je. Neznansko si je šel, da bi pripeljal vse s

Klanca in revine v lepo in bogato mesto. V Ljubljani mu ni bilo več v e , toda mati ga je prepričala, da se je vrnil. Spremljala ga je na dolgi poti.

Kmalu po vrnitvi domov je Francko zapustil e njen zadnji otrok. Mala Francka je od la delat kot dekla in pestrna. Mati je ostala sama. la je obiskat Toneta v Ljubljano, pa ga ni na la, saj je e pred mesecem dni od el. Gospodinja ji je tudi povedala, da se je zelo pokvaril in pustil olo. Nekega dne pa se je Tone vrnil. Zaradi slabega vida ni mogel ve delati, bil pa je tudi zelo bolan. Pri materi je prespal in umrl e naslednjo no . Pri la je tudi Francka, e bolj suha kot je bila, vendar se je morala kmalu vrniti v Ljubljano. Zadnji se je vrnil domov Lojze. Tudi sam je bil bolan in obubo an. Doma je na el umirajo o mater, ki je izdihnila e isti ve er.

Opis oseb

Francka je odra ala brez o eta. Bila je zapostavljana nezakonska h i, ki ji je mati dajala samo streho nad glavo, obleko in hrano, ljubezni pa nikoli - to je dobila njena mlaj a sestra Ne ka. e kot otrok ni imela lepega ivljenja. Nепrestano je morala delati in hoditi okoli umazana in v starih cunjah : *"In e tiste stare obleke ni smela imeti ves dan; prcej se je preoblekla, ko je pri la od ma e, in je hodila raztrgana okoli; Ne ka pa je posedala gosposko v rde ero natem krilu"*. Nепrestano si je elela le malo prijaznosti in ne nosti, ki pa je ni dobila. Kljub temu pa je zrasla v skromno in po rtvovalno mater. Zaradi nesre nega otro tva pa jo je vedno bilo strah ubo tva : *"Ali Francka sama se je bala ivljenja. Komaj je stopila vanj, e tisti ve er, ko je stala v poro ni obleki in s poro nim vencem na glavi v ve i in se je dr ala kr evito za duri, da bi se ne zgrudila od slabosti in nerazumljivega strahu, so minile vse sanje in vse pri akovanje je izginilo"*. Za svoje otroke bi rtvovala in storila vse, le da bi jih re ila rev ine : *"Ko bi mu mogla pomagati, bi si odsekala roko. Nimam da bi mu kupila enkrat kos kruha za ve erjo"*.

Lojze je Franckin prvorojeni sin. Bil je debel, toda bled. O i je imel take kot mati - velike, za udene in plahe. Matere se je venomer dr al za krilo. Bujna domi ljija mu je dajala snov za pripoved. Kadar je pri el iz ole, je stal v kuhinji in materi pripovedoval tako udne zgodbe, ki si jih sproti izmi ljal, izhajal pa je iz enega stavka ali besede, ki jo je slu ajno videl ali sli al. Dokler o e ni od el, ga je silil k branju lankov iz nem kih asopisov. Lojze je verjel, da obstaja bolj e ivljenje tudi zanj. Bil je zelo podoben o etu. Tudi sam je sedel za mizo in si zidal gradove v oblakih. To se mu je dogajalo tudi v oli. Ustvaril si je svet, katerega ni bilo, zato je postal nesre en, pustil olo in sku al sre o najti sre o kje drugje, kar pa mu seveda ni uspelo.

Tone Mihov je bil, ko ga je Francka spoznala, mlad in droben fant s suhljatim obrazom. S rjavimi in svetlimi o mi je veselo gledal izpod visokega in plo atega ela. Bil je izobra en, kajti bral je knjige in asopise. Bil je v odboru bralnega dru tva. Najbolj si je tel v ast, da je lahko ob razli nih veselicah skrbel za govore. V tem pogledu je bil blizu gosposki dru bi. Po poklicu je bil ugleden kroja , ival je tudi za gospodo. Francko je znal osvojiti s svojim na inom govorjenja : *"Nikoli in sli ala toliko lepih besed, bo ale so jo kakor z ljube o roko"*. Prihodnost je videl v ve jih mestih ali celo v tujini : *"V Ljubljano pojdeva, bo videla, tam bo vse druga e. Kdor ima kaj koraj e, gre stran, tukaj ni ni . Ali e dalje, Francka, morda v Ameriko, tam je ivljenje vse druga no, ljudje so druga ni, tam so vsi gospodje, vsak je gospod, ki kaj zna ali kaj premore"*. Ko mu je novi kroja prevzel delo ga je to pojezilo, dokon no pa ga je potrl o, ko pa mu je ta prevzel mesto govornika : *"Kruh mi je vzel in še č ast povrhu"*

Ideja dela

Klanec je Cankarjev simbol za vse zatirane in izkori ane ljudi ne samo doma temve tudi po svetu in pa tudi simbol zasu njene domovine in rev ine. V tem delu pa je tudi dopolnil

odnos do matere, ustva ki sega od povelj evanija da samoobtože. S podobo Franckinega teka za vozom je prikazal ves brezup revine in nemo v boju za boljše življenje. Voz uporabi kot prispodobo za srenejšo prihodnost, na njem sedijo veseli in brezskrbni romarji. Ne glede na to, kako hitro teče, je voz vedno pred njo, ona pa omaga in pade. Klanec je brezizhodni kraj. Kdor je tam rojen, bo tam umrl. Lahko se tako poskuša pobegniti, sreča mu je vedno opoteka. Francka je vekrat odšla od doma, vendar se je vedno vrnila. Njeni otroci so prav tako iskali boljše življenje, vendar so se vsi vrnili domov. V romanu pa opazimo optimizem, ki je prikazan z uiteljevim oknom, ki ga opazuje Lojze. Okno je simbol za izobraženost, napredek in prebujenje ljudstva.